

ILMIY-AMALIY JURNAL

ISSN 2181-0958

DOI 10.26739/2181-0958

YURISPRUDENSIYA

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ | JURISPRUDENCE

1 JILD, 1 SON

2020

YURISPRUDENSIYA**1 ЖИЛД, 1 СОН****ЮРИСПРУДЕНЦИЯ****ТОМ 1, НОМЕР 1****JURISPRUDENCE****VOLUME 1, ISSUE 1**

Bosh muharrir:
Главный редактор:
Chief Editor:

SALAEV NODIRBEK
Toshkent davlat yuridik universiteti
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor,
yuridik fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

RUSTAMBEKOV ISLAMBEK
Toshkent davlat yuridik universiteti
O'quv ishlari bo'yicha prorektor,
yuridik fanlari doktori, professor;

YURISPRUDENSIYA JURNALI TAHRIRIY HAY'AT A'ZOLARI
РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ ЖУРНАЛ ЮРИСПРУДЕНЦИЯ
EDITORIAL BOARD OF THE JOURNAL JURISPRUDENCE

Mas'ul kotib | Ответственный секретарь | Responsible secretary:
NIYOZOVA SALOMAT

Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasini
professor vazifasini bajaruvchi, yuridik fanlari doktori, dotsent;

KARIMOV FARXOD

Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori,
dotsent, A.Avloniy nomidagi malaka
oshirish instituti prorektori

BAZAROVA DILDORA

Toshkent davlat yuridik universiteti
Jinoyat-protsessual huquqi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari doktori, professor;

IMOMOV NURILLO

Toshkent davlat yuridik universiteti
Fuqarolik huquqi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari doktori, professor;

NE'MATOV JURABEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ma'muriy va moliya huquqi kafedrasini
dotsenti, yuridik fanlari doktori, dotsent.

ISMOILOV SHUXRATJON

Toshkent davlat yuridik universiteti
Mehnat huquqi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari doktori;

XABIBULLAYEV DAVLATJON

Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik
protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi kafedrasini
mudiri, yuridik fanlari nomzodi, professor;

OCHILOV HASAN

Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi,
kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasini
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

GAFUROVA NOZIMAXON

Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro
huquq va inson huquqlari kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

NARZIYEV OTABEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Xalqaro xususiy huquq kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

UZAKOVA GO'ZAL

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ekologiya huquqi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

MUSAYEV BEKZOD

Toshkent davlat yuridik universiteti
Konstitutsiyaviy huquq kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

MURATAYEV SERIKBEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Davlat va huquq nazariyasi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari nomzodi;

KAMALOVA DILDORA

Toshkent davlat yuridik universiteti Sud, huquqni
muhofaza qiluvchi organlar va advokatura kafedrasini
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

YUSUPOV SARDORBEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ma'muriy va moliya huquqi kafedrasini
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

XO'JAYEV SHOXJAXON

Toshkent davlat yuridik universiteti
Intellectual mulk huquqi kafedrasini mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

KURBANOV MA'RUF

Toshkent davlat yuridik universiteti
Kriminalistika va sud ekspertizasi kafedrasini
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

Page Maker | Вёрстка | Sahifalovchi: Xurshid Mirzaxmedov

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Камалова Дилдора Гайратовна ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА РАВБАТЛАНТИРУВЧИ НОРМАЛАР ВА УЛАРНИ ЖИНОЯТ СОДИР ЭТИШДАН ИХТИЁРИЙ ҚАЙТИШДАН ФАРҚЛИ ЖИҲАТЛАРИ.....	5
2. Сайидов Рустамбек Абдурасулович МДҲ (МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ) ДАВЛАТЛАРИДА ҲУҚУҚИЙ МОНИТОРИНГ ИНСТИТУТИ: ҚОНУНЧИЛИК ВА АМАЛИЁТ.....	11
3. Ҳожиёв Носиржон Комилов ЖАЗОНИ ИЖРО ЭТИШ МУДДАТИ ЎТИБ КЕТГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЖАЗОДАН ОЗОД ҚИЛИШНИНГ ШАРТЛАРИ ВА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ.....	18
4. Салимов Шерзод Юнусов МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИ СОҲАСИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ХАЛҚАРО ТАШКИЛОТЛАР БИЛАН ҲАМКОРЛИГИ.....	27
5. Нурмухаммедова Гўзалхон Баҳодир КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ УСУЛЛАРИ ВА МЕХАНИЗМЛАРИНИНГ НАЗАРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ.....	33
6. Муталов Отабек Баҳром ўғли, Жураева Асал Бахтиевна ЎЗБЕКИСТОН, ГЕРМАНИЯ ВА ХИТОЙДА ТОВАР БЕЛГИСИГА БЎЛГАН ДАСТЛАБКИ ҲУҚУҚЛАР: ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛ.....	41
7. Ахроров Адхамжон Асроркул ўғли ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ИНВЕСТИТОРЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ НОДАВЛАТ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	47
8. Ашурова Нилуфар Ўктам ВОЯГА ЕТМАГАН ШАХСНИ ЖИНОЯТГА ЖАЛБ ҚИЛГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ АСОСЛАРИ.....	53
9. Қаршиев Ғуломжон Сайфуллаев ОИЛАДА ЁШЛАР РЕЦИДИВ ЖИНОЯТЧИЛИГИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.....	58
10. Умирзаков Бегзод Атабоев ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ЖИНОЯТЧИЛИГИНИ ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ ТУРЛАРИ.....	63
11. Каракетова Дилноза Юлдашев БИР ГУРУҲ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БЕЗОРИЛИК СОДИР ЭТГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.....	69
12. Мырзабаев Куатбай Бахытбаев АҚШДА ФЕДЕРАТИВ ИНСТИТУТЛАРГА КИРУВЧИ ДАВЛАТ ҲОКИМАТИ ОРГАНЛАРИДА ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОЛАРИ ВА ҚОНУНЧИЛИК МЕХАНИЗМИ.....	75
13. Хусайнова Рано Абдихаликов ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОГОВОРНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА РЫНКЕ ЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ ЭНЕРГИИ.....	82
14. Абдуқодиров Абдурауф Баҳодир ўғли БОЛАНИНГ ЯШАШ ҲУҚУҚИ.....	89
15. Абдуллаев Хуршиджон Назрулло ўғли ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АУДИТОР ВА АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИ ВА ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ.....	97
16. Разикова Дилором Кади ЎЗБЕКИСТОНДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ЯПОН ТАДҚИҚОДЧИЛАРИ НИГОҲИДА.....	102

YURISPRUDENSIYA

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ | JURISPRUDENCE

Абдуллаев Хуршидjon Назрулло ўгли,
Тошкент давлат юридик университети ўқитувчиси
E-mail: abdullaev_xurshidjon@mail.ru

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АУДИТОР ВА АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИ ВА ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0958-2020-1-15>

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада Ўзбекистон Республикасида аудиторлик малака сертификатига эга бўлиш ва аудиторлик ташкилотларини ташкил қилишнинг ўзига хос ҳуқуқий жиҳатлари кўриб чиқилади

Калит сўзлари: аудитор, аудиторлик ташкилоти, аудиторлик фаолияти, аудитор малака сертификати, малака имтиҳони, талабгор, аудиторлик фаолиятини амалга ошириш лицензияси, аудиторлик хизматлари, аудиторлик текшируви, профессионал хизматлар.

Абдуллаев Хуршидjon Назрулло угли,
Преподаватель Ташкентского государственного
юридического университета
E-mail: abdullaev_xurshidjon@mail.ru

ПРАВОВОЙ СТАТУС И ОСОБЕННОСТИ АУДИТОРОВ И АУДИТОРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются правовые особенности получение квалификационного сертификата аудитора и создания аудиторской организации в Республике Узбекистан.

Ключевые слова: аудитор, аудиторская организация, аудиторская деятельность, квалификационный аттестат аудитора, квалификационный экзамен, претендент, лицензия на аудиторскую деятельность, аудиторская проверка, профессиональные услуги.

Abdullayev Khurshidjon Nazrullo ugli,
Lecturer of Tashkent State University of Law
E-mail: abdullaev_xurshidjon@mail.ru

LEGAL STATUS AND FEATURES OF AUDITORS AND AUDIT ORGANIZATIONS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ABSTRACT

This article discusses the legal features of obtaining a qualification certificate of an auditor and the creation of an audit organization in the Republic of Uzbekistan.

Keywords: auditor, audit organization, audit activity, auditor qualification certificate, qualification exam, applicant, license for audit activity, auditing, professional services.

2000 йил 26 майда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги янги тахрирдаги қонуннинг 3 моддасига мувофиқ “Аудитор — аудитор малака сертификатиغا эга бўлган жисмоний шахсдир”. Аудиторлик ташкилоти эса мазкур қонуннинг 5 моддасига асосан аудиторлик фаолиятини амалга ошириш лицензиясига эга бўлган юридик шахсдир [1].

Аудиторлик фаолияти билан шуғулланмокчи бўлган жисмоний шахс энг аввало аудитор малака сертификатиغا эга бўлиши ва шу билан бирга аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган аудиторлик ташкилоти аудитори ҳисобланиши лозим. Шундай экан, биз аудитор мақомига эга бўлиш ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби қандай амалга оширилиши ҳақидаги саволларга тўхталиб ўтишимиз зарур. Бу саволларга биз Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 мартдаги 218-сон қарори билан тасдиқланган “Аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисида”ги Низом [2] ва Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2018 йил 14 ноябрдаги 144-сон буйруғи билан тасдиқланган “Аудитор малака сертификатини бериш тартиби тўғрисида”ги Низомдан [3]. жавоб топамиз.

Аудитор мақомига яъни аудитор малака сертификатиغا эга бўлмокчи бўлган жисмоний шахс – талабгор ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2018 йил 14 ноябрдаги 144-сон буйруғи билан тасдиқланган “Аудитор малака сертификатини бериш тартиби тўғрисида”ги Низомга асосан талабгор аудитор малака сертификатиغا эга бўлиши учун аудиторга қўйилган талабларга мос келишини текширишга йўналтирилган, малака имтиҳони комиссияси томонидан ўтказиладиган малака имтиҳонидан ўтиши лозим. Имтиҳонни топшириш учун эса юқорида номи келтирилган Низомнинг 4-бандида келтириб ўтилган талаблардан бирига жавоб бериши керак. Булар қуйидагилардан иборат:

олий маълумотга, олий таълим муассасини битирганидан сўнг охириги ўн йил ичида камида уч йиллик аудит ва бухгалтерия ҳисоби соҳасида ёхуд шу соҳаларда олий таълим муассасаларида дарс бериш бўйича амалий иш стажига (шу жумладан, ўриндошлик асосида) эга бўлиши;

«бухгалтерия ҳисоби» ва «аудит» мутахассисликлари бўйича магистр дипломига ва аудиторлик ташкилотида бир йилдан кам бўлмаган амалий иш стажига (шу жумладан, ўриндошлик асосида) эга бўлиши;

фаннинг иктисодий тармоқлари соҳасида илмий даражага эга бўлиши.

Бунда хорижий давлатларда олинган олий маълумот ёки илмий даража белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикасидаги маълумотга эквивалент деб топилган тақдирда эътиборга олинади.

Белгиланган талабларга жавоб берган талабгор малака комиссияси томонидан ўтказиладиган малака имтиҳонига киритилади. Малака имтиҳонини ўтказиш учун Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан комиссия раисини ҳисобга олган ҳолда тўрт кишидан кам бўлмаган таркибда малака имтиҳони комиссияси ташкил қилинади. Малака имтиҳони комиссияси таркибига Вазирлик ходимлари ва аудиторларнинг республика жамоат бирлашмаси вакиллари киритилади. Малака имтиҳони комиссияси таркиби ҳар бир малака имтиҳони учун алоҳида тузилади ва доимий ҳисобланмайди. Малака имтиҳони комиссияси қарорлари баённомалар билан расмийлаштирилади ва малака имтиҳон комиссияси раиси ҳамда барча аъзолари томонидан имзоланади.

Талабгор малака имтиҳонини топшириш учун қуйидаги ҳужжатларни Молия вазирлигига тақдим этади:

а) малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш тўғрисидаги ариза;

б) паспорт нусхаси (чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар учун — яшаш учун гувоҳномасининг нусхаси);

в) олий маълумот тўғрисидаги диплом ёки илмий даражаси тўғрисидаги ҳужжат ёхуд ваколатли давлат органининг хорижий таълим муассасасида олинган олий маълумот ёки илмий даражаси тўғрисидаги ҳужжатни тан олиш гувоҳномаси (нусхаси олиниб, асли қайтарилади);

г) халқаро бухгалтер сертификати мавжуд бўлганда (нусхаси олиниб, асли қайтарилади) ёхуд ушбу ҳужжатни берган муассаса томонидан тасдиқланган нусхаси;

д) меҳнат дафтарчаси (меҳнат стажини тасдиқловчи «Электрон меҳнат дафтарчаси тизимидан кўчирма») (нусхаси олиниб, асли қайтарилади), (ўриндошлик бўйича меҳнат стажини мавжуд бўлган тақдирда бу ҳақда меҳнат дафтарчасига ёзув киритилган бўлиши лозим);

е) 3 x 4 ҳажмдаги 2 дона фотосурат;

ж) малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш тўғрисидаги аризани кўриб чиқиш учун базавий ҳисоблаш миқдорининг 50 фоизи миқдорида йиғим тўланганлиги тўғрисидаги тўлов ҳужжати нусхаси.

Талабгордан Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2018 йил 14 ноябрдаги 144-сон буйруғи билан тасдиқланган “Аудитор малака сертификатини бериш тартиби тўғрисида”ги Низомда назарда тутилмаган ҳужжатларни тақдим этилишини талаб қилишга йўл қўйилмайди.

Молия вазирлиги ариза тушган кундан бошлаб уч иш куни мобайнида талабгорнинг малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш ёки рад этиш ҳақида қарор қабул қилади.

Талабгор имтиҳон топшириш учун санаб ўтилган талабларга жавоб бермаса ёки ариза билан топширилиши лозим бўлган ҳужжатларда камчиликлар бўлса Молия вазирлиги малака имтиҳонини топширишга рухсат беришни рад этади. Бундан бошқа асосларга кўра малака имтиҳонини топширишни рад этишга йўл қўйилмайди.

Талабгорнинг малака имтиҳонини топшириши рад этилган тақдирда Молия вазирлиги томонидан тегишли қарор қабул қилинади ва талабгорга рад этиш сабаблари кўрсатилган ҳолда, қабул қилинган қарор ҳақида уч иш куни ичида ёзма ёки электрон шаклда хабардор қилинади.

Малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш рад этилган талабгор рад этишга сабабчи бўлган камчиликларни бартараф этгандан кейингина қайта ариза бериши мумкин.

Малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш рад этилишига асос бўлиб хизмат қилган камчиликларни бартараф этиш учун талабгорга 15 кундан кўп бўлмаган муддат берилади. Ҳужжатларни қайта кўриб чиқиш учун кун мобайнида амалга оширилади. Талабгорнинг аризаси қайта кўриб чиқилганлиги учун йиғим ундирилмайди. Агар малака имтиҳонини топширишга рухсат бериш рад этилишига асос бўлиб хизмат қилган камчиликлар 15 кун мобайнида бартараф этилмаса, бунда талабгорнинг аризаси янгидан тақдим этилган деб ҳисобланади.

Талабгорнинг малака имтиҳонини топширишига рухсат бериш юзасидан қарор қабул қилинганида у малака имтиҳонини топширишга рухсат берилган шахслар рўйхатига киритилади ва рўйхат малака имтиҳони бошланишидан олдин имтиҳон комиссиясига топширилади. Бунда малака имтиҳони гуруҳлар шаклланишига қараб, лекин ҳар чоракда камида бир маротаба ўтказилади.

Малака имтиҳонини ўтказиш тўғрисидаги маълумот, уни ўтказиш ҳақидаги қарор қабул қилинган кундан бошлаб икки кундан кечиктирмай Вазирликнинг ва аудиторлар республика жамоат бирлашмасининг веб-сайтларида жойлаштирилади.

Малака имтиҳонини топширишга рухсат берилган талабгорлар уни ўтказиш санаси, вақти ва жойи ҳақида малака имтиҳони ўтказиладиган кундан камида ўн кун олдин почта ёки электрон алоқа воситалари орқали хабардор қилинади.

Малака имтиҳони комиссиясининг сони ва шахсий таркиби, шунингдек иш регламенти Вазирлик томонидан тасдиқланади.

Малака имтиҳонини топширишда талабгорлар паспорт ёки шахсини тасдиқловчи бошқа ҳужжатни тақдим этади.

Талабгор паспорти ёки шахсини тасдиқловчи бошқа ҳужжатни тақдим қилмаганда ёхуд малака имтиҳонига кечиккан тақдирда малака имтиҳонига қўйилмайди ва малака имтиҳонига келмаган ҳисобланади.

Бунда талабгор навбатдаги малака имтиҳонидан ўтадиган талабгорлар рўйхатига киритилади.

Агарда талабгор, уни мазкур Низомда назарда тутилган тартибда хабардор қилинганидан сўнг, икки маротаба малака имтиҳонини топширишга келмаса, тақдим этилган ҳужжатлар талабгорга қайтарилади. Бунда аризани кўриб чиқиш учун тўланган йиғим қайтариб берилмайди.

Малака имтиҳони тест синови усулида компьютер техникасидан фойдаланган ҳолда ўтказилади ва қуйидаги бўлимлар бўйича 80 та саволдан иборат бўлади:

молиявий ҳисоб;

бошқарув ҳисоби ва молиявий таҳлил;

аудит;

солиқ солиш ва тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш.

Талабгорга малака имтиҳонини топшириш учун тўрт соат вақт тақдим этилади.

Талабгорнинг тўғри жавоблар бўйича якуний натижаси 75 фоиз ва ундан юқори кўрсаткични ташкил қилган бўлса, у малака имтиҳонини муваффақиятли топширган ҳисобланади ва малака имтиҳони натижалари малака имтиҳони ўтказилган куни малака имтиҳони комиссиясининг баённомаси билан расмийлаштирилади. Айнан шу баённома асосида Молия вазирлиги томонидан 10 кун муддатда расмийлаштирилади ва аудиторга ёки ишончнома асосида унинг вакилига аудиторлар реестрига имзо қўйилгач берилади ва шу кундан у аудитор ҳисобланади.

Лекин шунга қарамай яъни у аудитор бўлишига қарамай аудиторлик фаолияти билан шуғиллана олмайди. Фақатгина профессионал хизматларни кўрсатиши мумкин ва тижорат ташкилоти “аудиторлик ташкилоти” деган ёзувдан лицензия олиш учун ариза топширмаган бўлса уч ойга қадар фойдаланиши мумкин [4]. Албатта, шунинг ҳам унутмаслик лозимки, аудиторлик ташкилотлари **акциядорлик жамияти кўринишидан ташқари**, қонун ҳужжатларида назарда тутилган **исталган ташкилий-ҳуқуқий шаклда** тузилиши ва аудитолик фаолияти билан белгиланган тартибда лицензия олгандан сўнггина шуғилланиш мумкин [5].

Эътиборли жиҳати шундаки, аудиторлик ташкилоти устав капиталининг камида эллик бир фоизи мазкур аудиторлик ташкилотининг штатдаги бир ёки бир неча аудиторига тегишли бўлиши керак. Демак, аудиторлик ташкилоти тадбиркорлик субъекти бўлишига қарамай аудитор бўлмаган шахслар томонидан ташкил қилиб бўлмайди. Шу вазиятда бир савол туғилади, аудиторлик фаолияти билан шуғилланиш учун ҳам аудитор малака сертификати олиш, ҳам лицензия олиш қанчалик тўғри!? Гап шундаки, “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги қонуннинг 3¹ моддасида аудиторнинг малака сертификати — аудиторнинг малакасини тасдиқловчи ва аудиторлик ташкилоти номидан аудиторлик хизматлари кўрсатиш ҳуқуқини берувчи ҳужжат эканлиги кўрсатилган. Эътибор беринг, **аудиторлик хизматларини кўрсатиш** ҳуқуқини берувчи ҳужжат дейилмоқда. Энди мазкур қонуннинг 2 моддаси иккинчи қисмига юзланамиз. Унда баён қилинишича, аудиторлик хизматлари аудиторлик текширувларини ва ушбу Қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматларни ўз ичига олади. Демак, аудиторлик хизматлари **аудитор текширувлари** ва **профессионал хизматлардан** иборат.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 мартдаги 218-сон қарори билан тасдиқланган “Аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисида”ги Низомнинг 2-бандига мувофиқ аудиторлик фаолияти фақат аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензия мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади [6], «Аудиторлик фаолияти тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматлар кўрсатиш бундан мустасно. Яъни бундан шунинг тушуниш мумкинки, бу ерда фақат аудиторлик текширувларни ўтказиш учун лицензия талаб қилинмоқда. Қонуннинг 17

моддасида назарда тутилган профессионал хизматлар учун лицензия талаб қилинаётгани йўқ. Лекин аудиторлик фаолияти билан фақатгина аудиторлик ташкилотлари шуғилланиши мумкин. Аудиторлик ташкилоти эса аудиторлик фаолиятини амалга ошириш лицензиясига эга бўлган юридик шахсдир. Мана шу ерда қарама-қаршилик вужудга келмоқда. Яъни аудиторлик хизмати сифатида кўрсатилиши мумкин бўлган Қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган **профессионал хизматларни аудиторлик ташкилоти лицензиясиз** амалга ошириши мумкин. Аммо **лицензияси бўлмаган ташкилот аудиторлик ташкилоти ҳисобланмайди**. Мана шу ўринда учта таклифдан бирини амалиётга жорий қилиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Биринчиси, Қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматларни аудиторлик хизматларидан бири сифатида кўрсатмасликни.

Иккинчиси, аудиторлик ташкилоти деб фақатгина лицензияга эга бўлган аудиторлик ташкилотларини эмас, балки лицензиясиз фаолиятини Қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматларини кўрсатиш орқали амалга оширадиган ташкилотларни ҳам аудиторик ташкилот деб таърифлашни.

Учинчиси, аудиторлик текшируви билан бирга Қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматларни кўрсатиш учун ҳам лицензия талаб қилиниши лозим.

Бунинг учун, “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги Қонуннинг 5 моддаси биринчи қисмига ёки мазкур қонуннинг 2 моддаси иккинчи қисмига ёхуд Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 мартдаги 218-сон қарори билан тасдиқланган “Аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисида”ги Низомнинг 2-бандига ўзгартириш киритиш лозим деб ҳисоблаймиз.

Фикримизча, юқорида назарда тутилган ўзгартиришлардан энг мақсадга мувофиқи, аудитор – яъни тегишли малака сертификатига эга бўлган шахс, аудиторлик фаолиятини олиб беришга рухсат бериувчи лицензияни олмасдан ҳам, профессионал хизматларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлиши, аудиторлик текширувлари бундан мустасно.

Бундай ҳолатда, 2000 йил 26 майдаги Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги янги таҳрирдаги Қонуннинг 5 моддаси биринчи қисмини “Фақатгина мазкур қонуннинг 17 моддасида назарда тутилган профессионал хизматларни кўрсатиш учун лицензия талаб қилинмайди.” деган жумла билан тўлдириш масалага ҳар томонлама ечим бўла олади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. 2000 йил 26 майда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги янги таҳрирда <https://www.lex.uz/ru/docs/-64290>
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 мартдаги 218-сон қарори билан тасдиқланган “Аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисида”ги Низом <https://lex.uz/docs/4238916>
3. Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2018 йил 14 ноябрдаги 144-сон буйруғи билан тасдиқланган “Аудитор малака сертификатини бериш тартиби тўғрисида”ги Низом. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 22.12.2018 й., 10/18/3105/2363-сон
4. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 14.03.2019 й., 09/19/218/3766-сон
5. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 14 майдаги ЎРҚ-372-сонли Қонуни таҳририда — ЎР ҚХТ, 2014 й., 20-сон, 222 модда
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 мартдаги 218-сон қарори билан тасдиқланган “Аудиторлик фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисида”ги Низом <https://lex.uz/docs/4238916>

YURISPRUDENSIYA**1 ЖИЛД, 1 СОН****ЮРИСПРУДЕНЦИЯ****ТОМ 1, НОМЕР 1****JURISPRUDENCE****VOLUME 1, ISSUE 1****Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz**

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000